

O mobilizaciji oružanih snaga

General-pukovnik *STEVAN MIRKOVIĆ*

U koncepciji opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, odnosno u strategiji opštenarodnog odbrambenog rata, mobilizacija je veoma složena strategijska radnja koju je znatno teže izvršiti nego u zemljama koje mobilisu samo manji deo ratnih oružanih snaga. Naš koncept odbrane omogućava nam da imamo relativno male mirnodopske oružane snage, a da u ratu razvijamo brojnu, milionsku armiju. Strategijski raspored i borbena gotovost mirnodopskog dela oružanih snaga, pre svega JNA, omogućava da vreme za mobilizaciju ratnih jedinica bude različito, što zavisi od njihove lokacije i procenjenog vremena upotrebe u borbenim dejstvima. Mobilizacija celokupnih oružanih snaga vremenski mora biti usklađena s mogućnostima mirnodopske Jugoslovenske narodne armije da se uspešno suprotstavlja snagama agresora. Stoga se mirnodopske oružane snage težišno moraju angažovati u borbenim dejstvima radi suprotstavljanja glavnim snagama agresora na frontu i vazdušnodesantnim prostorijama, odnosno u vazdušnom prostoru i na akvatoriji. Time štite mobilizaciju ratnih oružanih snaga, koju težišno vrši rezervni sastav, i mobilizaciju društva u celini.

Mobilizacija oružanih snaga u doktrini opštenarodne odbrane i društvene samozaštite sastavni je deo ukupne mobilizacije društva za prelazak na rad u ratnim uslovima. S obzirom na broj subjekata koji učestvuju u pripremama i izvršenju, ona predstavlja podruštvljeni sistem mobilizacije. Stoga sva pitanja mobilizacije oružanih snaga, posebno ratne popune, uzbuñivanja, uređenja mobilizacijskih zborišta, rukovođenja mobilizacijom i dr., moraju se sagledavati u kontekstu celine mobilizacije u strategiji opštenarodnog odbrambenog rata.

O mobilizaciji je mnogo pisano i raspravljano na brojnim skupovima, ali je, i pored toga, u našoj vojnoj publicistici malo teorijskih priloga o njoj. Istina, ta problematika je dosta opsežna i, primereno njenom značaju u našoj doktrini i strategiji, tretirana je u brojnim doktrinarnim i normativnim dokumentima, zakonskim i drugim propisima i operativnim uputstvima koja se odnose na mobilizaciju. Takođe, brojna su bogata i raznovrsna iskustva sa mobilizacijskih vežbi struktura društva i jedinica, komandi i sastava oružanih snaga, koja do sada nisu valjano teorijski uopštena. Stoga je, na osnovu tih stečenih iskustava i sa-

znanja u pripremanju i izvršavanju mobilizacije, potrebna dalja razrada pojedinih stratezijskih opredeljenja, što bi doprinelo razvoju i obogaćivanju teorije o mobilizaciji. Ovaj članak je i napisan upravo s ciljem da se neka značajnija pitanja mobilizacije svestranije sagledaju, kako bi se i na taj način doprinelo unapređivanju mobilizacijske prakse.

ZNAČAJ MOBILIZACIJE U DOKTRINI OPŠTENARODNE ODBRANE I DRUŠTVENE SAMOZAŠTITE

Jugoslavija kao mala zemlja, uz to s velikim ekonomskim teškoćama, ne može držati brojne mirnodopske oružane snage. To znači da je, za razliku od zemalja koje imaju jake mirnodopske snage i koje u ratu razvijaju njihov manji deo, kod nas situacija obrnuta: mi milionsku armiju razvijamo u ratu. Takav je, uostalom, naš koncept odbrane, odnosno razvoja oružanih snaga. Stoga je kod nas mobilizacija mnogo složenija radnja, koju je mnogo teže sprovesti nego u zemljama koje mobilišu samo manji deo ratnih oružanih snaga. To je slučaj i sa svim malim zemljama. Zato je mobilizacija za našu zemlju veoma značajna. Eventualni promašaji u mobilizaciji doveli bi do toga da ne možemo obezbediti masovne i po strukturi raznovrsne ratne oružane snage, razvijene i raspoređene na celom ratištu i na svim glavnim taktičkim i operativnim pravcima i prostorijama, upravo onako kako to nalaže naš koncept odbrane.

Mobilizacija kao jedna od najsloženijih stratezijskih radnji vrši se radi toga da se sve snage i subjekti društva dovedu iz mirnodopskog stanja u stanje spremnosti za izvršenje ratnih zadataka. Za ratne oružane snage to znači da se one mobilizacijom moraju dovesti u stanje pune spremnosti za borbena dejstva. Međutim, dolazak poslednjeg vojnog obveznika u stroj i izdavanje poslednjeg materijalnog sredstva na upotrebu ne znači, kako to nedovoljno upućeni misle, i kraj mobilizacije. Svakoj ratnoj jedinici – ustanovi potrebno je određeno vreme da »sve legne na svoje mesto«, da civili postanu vojnici, odnosno da mobilizacijom formirana jedinica postane spremna da izvrši borbeni zadatak. To se ni u idealnim uslovima ne može obezbediti brzo i jednostavno, što potvrđuju brojna mirnodopska i ratna iskustva. Stoga se opredeljujemo za duže

trajanje mobilizacije većine oružanih snaga i njeno kvalitetno izvršenje, tako da kraj mobilizacije označava i početak pune borbene gotovosti mobilisanih sastava. To znači da u vreme trajanja mobilizacije treba uključiti i vreme potrebno za dovođenje mobilizacijskih jedinica u operativnu, odnosno taktičku gotovost za izvršenje borbenih zadataka. Takvo opredeljenje ima veliki psihološki značaj. Saznanje da postoji neophodni minimum vremena za izvršenje važnog i složenog posla eliminisaće nervozu i žurbu.

Navedeno opredeljenje u pogledu vremena trajanja mobilizacije može biti ozbiljno ugroženo iznenadnom agresijom, odnosno istovremenim dejstvom agresora po celokupnoj teritoriji zemlje.¹ To će, najverovatnije, tako i biti jer gotovo sve agresivne strategije nastoje da se prvim stratejskim udarima protivnik porazi i da rat traje što kraće.² Zato je zaštita mobilizacije bitan uslov za njeno plansko i organizovano izvršenje (a to znači i kvalitetno). Skoro je sigurno da će agresor nastojati da nam spreči izvršenje mobilizacije, kako bi za što kraće vreme ostvario ciljeve agresije. Na primer, doktrina vazdušno-kopnene bitke gotovo je idealan model borbenih dejstava za usporavanje ili sprečavanje mobilizacije oružanih snaga koja se izvodi na celoj dubini ratišta. Stoga se mobilizacija oružanih snaga, kao i mobilizacija celog društva, štiti s fronta i u sopstvenoj pozadini snažnom i modernom Jugoslovenskom narodnom armijom. Pored toga moramo još u miru imati u stalnoj gotovosti i deo drugih društvenih snaga (organa, organizacija i zajednica) od čijeg funkcionisanja takođe zavisi brzina i uspešnost mobilizacije. To su, na primer, sve saobraćajno-transportne organizacije, PTT-preduzeća itd. Stoga je neophodno da u velikim privrednim sistemima i organizacijama mirnodopska i ratna organizacija budu što približnije, po mogućnosti i istovetne. Na taj način, dakle, angažovanjem mirnodopske Jugoslovenske narodne armije i određenih organa, organizacija i zajednica u društvu, obezbedićemo ne samo zaštitu mobilizacije već i njeno organizovano i brzo izvršenje.

¹ Dostignuti stepen razvoja oružanih snaga, posebno supersila i vojnih blokova, omogućava izvršenje agresije tzv. gotovim snagama, bez većih neposrednih priprema. Dok je, na primer, za neposrednu pripremu početnih ratnih dejstava pri napadu na SSSR 1941. godine Nemačkoj bilo potrebno oko 15 dana, danas je vreme za pripremu agresije skraćeno na nekoliko časova.

² O tome videti šire: admiral flote Branko Mamula, *Narodni rat kao optimalni stratejski model odbrane malih zemalja*, »Vojno delo«, br. 5/88.

U vezi s tim je i pitanje angažovanja mirnodopskih snaga i sredstava JNA za izvršenje mobilizacije. Ne smemo dozvoliti da se malobrojna i tehnički veoma dobro opremljena JNA »troši« u izvršavanju brojnih drugih zadataka, istina značajnih ali ne toliko važnih kao što je njihov glavni zadatak – vođenje oružane borbe protiv glavnih snaga agresora. Mirnodopske oružane snage težišno se moraju angažovati u borbenim dejstvima radi suprotstavljanja agresoru na frontu i vazdušnodesantnim prostorijama, odnosno u vazdušnom prostoru i na akvatoriji, i to u funkciji tzv. gotovih snaga. Njihova je prvenstvena doktrinarna uloga da spreče strategijsko iznenađenje, da u eventualnoj agresiji s radikalnim ciljem što više usporavaju ratni proces i razvlače snage agresora što više u širinu na više pravaca, čime se usporava i njihovo prodiranje u dubinu ratišta i troši njihova napadna moć. U eventualnoj agresiji s ograničenim ciljem – te snage moraju biti na takvom stepenu borbene gotovosti i raspolagati takvim kapacitetom moći da budu u stanju da zaustave napad agresora, a da potom manevrom i angažovanjem strategijskih rezervi i domobilisanih ratnih oružanih snaga poraze agresora na samom graničnom frontu, odnosno na prvom pojasu strategijske odbrane. Uporedo s ovim ključnim zadatkom i doktrinarnom ulogom mirnodopski deo oružanih snaga treba da podrži mobilizaciju, koju težišno vrši rezervni sastav, s tim što deo mirnodopskih snaga koji se angažuje na mobilizaciji mora biti krajnje reducirani, kako bi što više snaga ostalo za izvršavanje osnovnih zadataka – izvođenje borbenih dejstava na glavnim taktičko-operativnim pravcima i prostorijama. Takođe, rezervni sastav oružanih snaga mora biti tako osposobljen da mobilizaciju može vršiti samostalno i bez neposrednog učešća mirnodopskih snaga. U tom smislu uloga i mesto rezervnih oficira u našem mobilizacijskom sistemu i sistemu ONO i DSZ uopšte moraju se još bolje precizirati, kao i njihove obaveze i odgovornost. Shvatanje da je izvršenje mobilizacije zadatak, pre svega, aktivnog kadra, dovodi do pasivnosti rezervnih oficira, što je došlo do izražaja u mnogim mobilizacijskim vežbama i proverama. Starešina ratne jedinice, bez obzira na to da li je aktivni ili rezervni i gde je na dužnosti u miru, odgovoran je za celokupne pripreme svoje jedinice. Svojim sposobnostima i inicijativom, odvažnošću i snalažljivošću

mora da obezbedi uspešno izvršenje mobilizacije i u najsloženijim situacijama.

Mobilizacijska rešenja, koja su doneta za najteže uslove, odnosno najtežu varijantu izvršenja mobilizacije, biće svakako uspešna i u svim drugim, manje složenim uslovima (recimo, ako mobilizaciju otpočnemo i završimo u uslovima neposredne ratne opasnosti itd.). Zato u svim jedinicama i ustanovama treba uvek planirati najtežu varijantu. Normalno je da to važi i za planiranje i pripremu mobilizacije u društvu.

Druga je stvar kada se radi o neposrednoj zaštiti mobilizacije. U tom slučaju je angažovanje mirnodopskog dela JNA neophodno i neizbežno. Samim svojim postojanjem na određenim pravcima i prostorijama i rasporedom u zonama i rejonima borbene upotrebe, ona po sebi štiti mobilizaciju. Zaštita se takođe odnosi i na zadatak PVO objekata i teritorije, mobilizacijskih zborišta, komunikacija i pokreta krupnijih sastava, borbu protiv specijalnih snaga agresora i snaga unutrašnjeg neprijatelja itd. U tom slučaju mirnodopski deo JNA, zajedno s drugim snagama ONO i DSZ, posebno sa snagama koje pristižu iz rezervi i specijalnim snagama bezbednosti, izvršava brojne zadatke zaštite mobilizacije. Jer od uredne i efikasne zaštite zavisiće umnogome i brzina i kvalitet izvršenja mobilizacije.

STEPEN MOBILIZACIJSKE GOTOVOSTI

Nema sumnje da Jugoslovenska narodna armija svojom borbenom moći i rasporedom, posebno na najvažnijim operativnim pravcima i vazdušnodesantnim prostorijama, kao i kontrolom vazdušnog prostora i akvatorije, štiti mobilizaciju ratnih oružanih snaga i drugih snaga i subjekata opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. To omogućava da realno odredimo stepene mobilizacijske gotovosti i rokove mobilizacije pojedinih ratnih jedinica i uskladimo ih s operativnim zahtevima angažovanja u borbenim dejstvima i s planovima odbrane društveno-političkih zajednica. Stoga nema potrebe za unificiranjem rokova mobilizacije pojedinih ratnih sastava. To ne znači da se mobilizacija može odugovlačiti u nedogled i da se može sprovoditi neopravdano sporo. Vremenski ona mora biti u skladu s mogućnostima mirnodopske Jugoslovenske narodne armije.

je da pruža otpor i vodi borbu sa snagama agresora do mobilizacije celokupnih oružanih snaga.

Tim metodom se utvrđuje stepen *mobilizacijske gotovosti oružanih snaga*. Naše opredeljenje u tom pogledu jeste da mobilizacijska gotovost mora biti selektivna, tj. da određeni broj jedinica mora biti mobilisan u kratkom roku, kako bi što pre bio spreman da na sebe primi udar snaga agresora. Stoga taj deo oružanih snaga mora još u miru biti tako i koncipiran, tj. mora imati razvijeno mirnodopsko jezgro koje će omogućiti brzu mobilizaciju i dovođenje jedinica u prvi stepen gotovosti za relativno kratko vreme. To je vezano za iznenadnu agresiju, odnosno za angažovanje tih jedinica u odbrani od agresije. Svi ostali delovi oružanih snaga koji se ne moraju odmah angažovati u sprečavanju iznenadne agresije, odnosno u suprotstavljanju snagama koje su takvu agresiju izvršile, mogu imati duže vreme izvršenja mobilizacije. Vreme za postizanje pune gotovosti jedinica koje se mobilišu može trajati duže, što zavisi od procenjenog vremena pristizanja agresorovih snaga ispred rejona borbene upotrebe tih jedinica. To važi za najveći deo naših ratnih jedinica, koje su bez mirnodopskog jezgra. Te jedinice imaće duži rok mobilizacije i ne može se smatrati da su osposobljene za izvršavanje ratnih zadataka time što je završeno njihovo formiranje. Potrebno je još izvesno vreme da se one organizacijski učvrste, da bi mogle izvršavati borbene zadatke. I to vreme ulazi u ukupno vreme za izvršenje mobilizacije tih jedinica. Naravno, bilo bi najbolje kada bi se celokupne oružane snage mogle u što kraćem vremenu mobilisati. No to je nemoguće, pre svega zbog toga što su izvori popune ljudstvom i materijalnim sredstvima veoma brojni i sa široke teritorije. Slično je i sa skladištima naoružanja i vojne opreme itd. Međutim, one jedinice za koje smo se odlučili da moraju biti mobilisane za nekoliko časova, biće u tom vremenu i mobilisane.

Odluka o mobilizaciji uvek je sudbonosna, odnosno kapitalnog je značaja. Stoga ona mora biti pravovremena i optimalna. Nerealne, neadekvatne i preuranjene odluke mogu izložiti zemlju velikim, nepotrebnim troškovima, s negativnim političkim implikacijama. Postojanje snažne mirnodopske armije rešava ove dileme tako što u svim uslovima obezbeđuje da se mobilizacija izvrši, a rukovodstvu zemlje stvara vreme da je pravovremeno otpočne i sprovede.

de. Nisu neophodne parcijalne mere mobilizacijske pravnosti i predostrožnosti, koje mogu da iscrpljuju društvo i uznemiravaju ljude.

RATNA POPUNA ORUŽANIH SNAGA

a) *Popuna ljudstvom.* Ratna popuna je osnovno pitanje svake mobilizacije, pa i naše. Teži se popuni ratnih jedinica s uže teritorije i to važi kao princip. Međutim, zbog krupnih promena u teritorijalnom rasporedu ljudskog faktora i ostalim demografskim karakteristikama (brojnost, kvalifikaciona struktura itd.) ovaj princip se ne može uvek zadovoljiti. Naime, zbog sve većeg grupisanja ljudskog faktora u gradove i urbane sredine neke regije ostaju bez potrebnog ljudstva (po broju i specijalnosti) za popunu ratnih jedinica. S druge strane, zbog operativnih potreba da se borbena dejstva u ONOR-u izvode na celom ratištu, mobilizacijski razvoj ratnih jedinica zadržava se baš na ispražnjenim prostorima. Nastali nesklad popune teško se rešava.

Kad je reč o kvantitetu i kvalitetu popune, prednost se mora dati kvalitetu. To znači da, polazeći od osnovnih principa da se ratna jedinica popunjava s najuže teritorije u odnosu na mesto formiranja, a po potrebi i sa cele teritorije SFRJ, kvalitativna svojstva ljudstva moraju biti osnovni kriterijum popune. Popuna pojedinim specijalnostima može se vršiti i s cele teritorije SFRJ, tako da ratna jedinica, bez velikih i posebnih priprema, posle mobilizacije bude sposobna za borbena dejstva. Nije dobro rešenje da se ratne jedinice popunjavaju samo kvantitativno, pa se zbog neadekvatne popune određenim specijalnostima mora vršiti doobuka. Pitanje preobuke i doobuke lica iz rezervnog sastava je diskutabilno zbog toga što obuka pojedinih specijalnosti u Armiji traje šest meseci (što se za pojedine specijalnosti smatra nedovoljnim), te je stoga iluzija da se za nekoliko dana može preobučiti rezervni vojnik za drugu vojnu specijalnost. Zato je bolje popunu vršiti sa šire teritorije, prvenstveno vojnicima i starešinama koji nisu izvršioci mobilizacije. Međutim, ljudstvo pojedinih grupa, ekipa i sekcija, odnosno lica za izvršavanje posebnih zadataka u mobilizaciji, moraju biti iz neposredne blizine mobilizacijskog zborišta. Takav način popune, svakako, obezbeđuju i selektivni rokovi mobilizacije.

U dosadašnjim razmatranjima popune težište je bilo na pojedinačnoj popuni, odnosno na popuni ratnih jedinica pojedincima, a takva su i praktična rešenja. Međutim, pravila za izvršenje mobilizacije oružanih snaga predviđaju i *proizvodni način popune*, koji do sada ni u teorijskom ni u praktičnom pogledu nije dovoljno tretiran. Perspektiva je da se određeni broj ratnih jedinica zameni radnim organizacijama koje bi produžile da rade u ratu. Zahvaljujući razvoju naše industrije i drugih privrednih grana, stvoreni su uslovi da se pojedine radne organizacije transformišu u jedinice i ustanove oružanih snaga u slučaju rata. To se odnosi, recimo, na različite komunalne, građevinske, saobraćajne, zdravstvene organizacije itd. U tom smislu treba preispitati popunu, a i razvoj jedinica rodova i službi oružanih snaga kao što su, na primer, ABHO, inžinjerija, veza, informatika i sve pozadinske službe.

Kao što se opredeljujemo da jedan deo radnih organizacija transformišemo u jedinice i ustanove oružanih snaga, tako je isto značajno da odredimo *šta od mirnodopskih organa i organizacija u društvu produžava da funkcioniše u ratu*. To su, recimo, broderske organizacije, aerotransport, PTT, železnica, građevinska preduzeća itd. Sve te organizacije produžavaju rad u ratu i izvršavaju zadatke koji im se postavljaju prelaskom na ratni režim rada. Neke od njih se mogu kao jedinice posebne namene staviti u nadležnost komandi i štabova oružanih snaga u ratu, pa i u periodu mobilizacije. Veoma je važno, na primer, da milicija, organi službe bezbednosti, radne organizacije saobraćaja, veze itd., efikasno funkcionišu u fazi izvršenja mobilizacije. Stoga ratnu organizaciju i sistematizaciju tih organizacija treba vršiti procenjujući, pre svega, šta od postojeće organizacije može nastaviti da radi u ratu, s korekcijama ili bez njih.

Prioritet u popuni imaju oružane snage. No bilo bi pogrešno ukoliko bismo zapostavili interes nekih radnih organizacija, naročito u velikim sistemima kao što su železnica, pošta, brodarstvo, aerotransport, auto-transport itd. Uloga tih sistema u ratu je takva da im se mora obezbediti stručan i sposoban kadar. Stoga je potrebno dograditi regulativu, odnosno propise koji određuju kriterijume popune. Tendencija pojedinih rukovodećih ljudi iz društveno-političkih zajednica, društveno-političkih i radnih organizacija da se »izbegava raspored u ratne jedinice JNA« mora biti najenergičnije suzbijena. Neophodno je da se u oruža-

ne snage raspoređuje najsposobniji, najmlađi i najstručniji kadar. Od tog principa se ne bi smelo odstupiti. Posebnom instrukcijom trebalo bi da se bliže regulišu dužnosti u društveno-političkim zajednicama, društveno-političkim organizacijama i privredi na kojima bi se, po pravilu, zadržavali vojni obveznici u slučaju rata. Zbog osetljivosti ove materije neophodna je temeljita priprema odgovarajućih propisa.

Pitanja pravovremenog i planskog izvlačenja ljudskih i materijalnih potencijala iz određenih rejona, naročito iz gusto naseljenih krajeva, velikih gradova itd., deo je mobilizacijske procene, a zatim i mobilizacijskog planiranja, organizovanja i izvršenja. Tome treba slobodno prilaziti i taj zadatak izvršavati u skladu s utvrđenim planovima odbrane zemlje. To je povezano i s mogućim gubicima ljudstva u ONOR-u i s potpunom gubitaka oružanih snaga. Bez rezervi ljudstva ne može se obezbediti dugotrajnost rata. I ovde je nužno da se, na osnovu urađenih studija o mogućim gubicima ljudstva, naoružanja i vojne opreme u ONOR-u, razrade odgovarajući propisi i dokumenti za procenu gubitaka i planiranje popune oružanih snaga.

Angažovanje žena u oružanim snagama, bez obzira na to što imamo dovoljan broj vojnih obveznika, strategijsko je pitanje koje se ne sme zapostaviti. Odredni broj žena mora biti u svakoj ratnoj jedinici, i to angažovan na onim zadacima koji su primereni njihovom biološkom statusu, psihofizičkoj konstituciji i opštoj osposobljenosti za opštenarodni odbrambeni rat.

Vojnostručno osposobljavanje ljudskog faktora za ONOR sprovodi se najvećim delom u Jugoslovenskoj narodnoj armiji. Ono se usklađuje s opštejugoslovenskim, a zatim i regionalnim i drugim potrebama. To se postiže odgovarajućom regrutnom politikom i sistemom popune i obuke u Jugoslovenskoj narodnoj armiji. Malobrojna mirnodopska JNA, veoma brojne ratne oružane snage i velike potrebe za osposobljenim kadrom za civilni sektor uzrok su nedovoljnih kapaciteta obučavanja, zbog čega se oseća stalni nedostatak određenih specijalnosti u pojedinim regionima zemlje. Pored stalnog poboljšanja regrutne politike i sistema popune i obuke JNA, za rešavanje ovog problema značajno je i sledeće:

– osposobljavanje ljudi u JNA za više specijalnosti (osnovne i dopunske). Nastavnim planovima i programima

obuke rodova – službi mora se obezbediti, na primer, da svi vojnici-obveznici budu osposobljeni za specijalnost strelca (to je najmasovnija specijalnost). To se odnosi i na druge deficitarne specijalnosti;

– društveno verifikovane stručne specijalnosti treba izjednačiti s vojnoevidencionim specijalnostima. U tom smislu treba prilagoditi i vođenje vojne evidencije. Zbog nekih konzervativnih shvatanja, kao i loše evidencije, ratne jedinice se ne popunjavaju brojnim vrhunskim specijalistima jer se oni raspoređuju na nevažne, sporedne dužnosti van oružanih snaga ili ostaju neraspoređeni.

Evidencija ljudskog faktora nije formalno, tehničko pitanje. Naprotiv, politika ratne popune ne može se uspešno voditi bez tačne evidencije. S obzirom na to da se ratna popuna vrši u jugoslovenskim razmerama, eksteritorijalno, to i evidencija mora biti prilagođena tim potrebama. To je i bio razlog što je u Saveznom sekretarijatu za narodnu odbranu razrađen program jedinstvene automatske obrade podataka o ljudskom faktoru Jugoslavije.

b) *Popuna kopitarima*. Popuna konjima i opšte stanje konjarstva u zemlji gotovo je dramatično loše i apsolutno ne odgovara ni značaju ni potrebama popune jedinica i sastava ratnih oružanih snaga.³ Postoji neshvatljivo neodgovoran odnos prema ulozi konja u ratu, koji se zasniva na apsolutizaciji tehničkog faktora. Za zemlju čiji je veliki procenat teritorije brdsko-planinski, bez obzira na razućenost veštačkih komunikacija, a uzimajući u obzir i naš koncept ONOR-a, potcenjivati ulogu konja u pozadinskom i operativnom obezbeđenju znači unapred se odreći velike prednosti nad eventualnim agresorom. Krajnje je vreme da se stvore potrebni materijalni i drugi uslovi za zaustavljanje negativnih kretanja u razvoju konjarstva. Razvoj konjarstva, odnosno obezbeđenje konja za potrebe oružanih snaga u ratu, mora se usmeravati u pravcu podržavanja razvoja postojećih ergela, odnosno podsticanja imalaca konja, naročito brdskih. To su, pre svega, brojne stočarske zadruge koje masovno gaje konje za potrebe svojih zadruga na brdskom i visokoplaninskom zemljištu. Pored toga neophodno je da Armija vrati svoje mesto i ulogu koje je imala u razvoju konjarstva, tj. da bude centar za obuku vojnika

³ U posleratnom periodu broj konja u Jugoslaviji stalno opada. Tako, na primer, broj konja u 1955. godini iznosio je 1,242.000, u 1965. – 1,109.000, u 1975. – 922.000, a 1985. – 409.000 grla. *Statistički godišnjak Jugoslavije 1986*, Savezni zavod za statistiku, str. 243.

I starešina veterinarske službe, konjovodaca, zatim za ispitivanje i razvoj zaprežne i tovarne opreme itd., a s tim u vezi i za razvoj sportskog konjarstva. Partizanski ešeloni JNA i TO moraju biti nosioci tog razvoja. Valja razumeti da konjarstvo nije samo odbrambeni već i razvojni problem Jugoslavije, naročito kada je reč o brdsko-planinskom području, pa se njegovom unapređenju mora prići dvonamenski – kao sintezi odbrambenih i razvojnih potreba i, shodno tome, u tom pravcu preusmeriti odgovarajuće materijalne, kadrovske i druge resurse. Izvesno je da JNA treba da bude značajan inicijator razvoja konjarstva kod nas i da u tom pogledu društvu mora pružiti adekvatnu pomoć i podršku.

c) *Popuna materijalnim sredstvima.* Ratne oružane snage su tako koncipirane da koriste materijalne resurse društva, tj. ne nabavljaju tehnička materijalna sredstva koja već postoje u radnim organizacijama a mogu se u ratu koristiti. Kad je reč o materijalnim sredstvima za popunu oružanih snaga iz popisa, neophodno je da se razmotre šire mogućnosti radnih organizacija, odnosno naše industrije, transporta itd., u pogledu raspoložive tehnike i opreme, kao i šta bi se od toga moglo rasporediti u oružane snage u ratu. Moguća je, čini se, racionalnija upotreba tih sredstava i, u vezi s tim, usklađenije snabdevanje oružanih snaga tim sredstvima u miru. Na primer, karakteristično je da je mašinski park naših građevinskih radnih organizacija na veoma visokom nivou te da u korišćenju toga parka oružane snage svakako mogu imati više udela.

U vezi s tim je i pitanje lokacije materijalnih sredstava i rezervi. Sigurno je da će još dugo biti neophodno da se najveći broj materijalnih sredstava, a pre svega naoružanje i specifična vojna oprema, čuva u posebnim vojnim skladištima i posebno obezbeđuje. Sve drugo što proizvode radne organizacije i čime snabdevaju oružane snage može se čuvati u njihovim skladištima, čime se značajno smanjuje potrebno ljudstvo, materijalna i druga sredstva oružanih snaga. Na primer, radne organizacije za proizvodnju i promet lekova raspolazu savremenim skladištima, gde se automatski vrši obrada stanja lekova i godina njihove proizvodnje, određuje utrošak pojedinih vrsta lekova ranije proizvodnje, a sveži lekovi ostaju na čuvanju itd. To omogućava da i oružane snage svoje lekove čuvaju u tim radnim organizacijama, a ne da grade posebna skladišta za njih.

Neophodna je i modernizacija izdvajanja, preuzimanja i prenošenja materijalnih sredstava iz skladišta ratnih rezervi na mobilizacijska zborišta, pre svega kad je reč o pakovanju, obeležavanju, slaganju i čuvanju materijalnih sredstava u skladištima materijalnih rezervi, kao i angažovanju ljudstva u sekcijama, ekipama i jedinicama radne obaveze za izdavanje, preuzimanje i prenošenje materijalnih sredstava na mobilizacijsko zborište. Postoje velike mogućnosti korišćenja jedinica radne obaveze stanovništva i bogata iskustva iz narodnooslobodilačke borbe i posleratne izgradnje oružanih snaga. Jedinice radne obaveze, kada su dobro opremljene i uvežbane za izvršavanje zadataka mobilizacije, pokazuju se kao veoma pogodna forma angažovanja dela ljudstva za izvršavanje važnih zadataka mobilizacije. One su se dobro afirmisale i moramo ih i dalje usavršavati. Pri pakovanju, obeležavanju, slaganju i čuvanju materijalnih sredstava više se moraju koristiti najnovija tehničko-tehnološka dostignuća u opremanju savremenih skladišta koje ima trgovina, odnosno radne organizacije. To se odnosi i na dizajn.

Potrebno je, takođe, stalno procenjivati i utvrđivati šta se još od materijalnih sredstava koja se čuvaju u skladištima može izdati na upotrebu aktivnim vojnim licima, šta se može izdati licima iz rezervnog sastava, a šta se može čuvati u društveno-političkim zajednicama i radnim organizacijama koje imaju savremena skladišta s modernim saobraćajnicama, rampama za utovar itd.

Posebno je aktuelno pitanje usavršavanja motornih vozila i kontejnera za čuvanje borbenih kompleta u miru. Sada se karoserije motornih vozila podešavaju u jedinicama, a neophodno bi bilo da se to već u fabrikama obezbedi (npr., kontejneri za smeštaj materijalnih sredstava za svaku četvrt, vod i sl.).

NEKA PITANJA MOBILIZACIJSKOG UZBUNJIVANJA I UREĐENJA MOBILIZACIJSKIH ZBORIŠTA

Za mobilizaciju oružanih snaga veoma je bitno da se brzo prenese odluka – signal za izvršenje mobilizacije i pozove ljudstvo, odnosno dopreme materijalna sredstva koja su raspoređena u oružane snage. Veoma je važna veza između komandi oružanih snaga i organa društveno-politič-

kih zajednica nadležnih za pozivanje rezervnog sastava i njegovo upućivanje na mobilizacijska zborništa. Taj sistem je detaljno razrađen. On se proverava i uvežbava, i prema svim saznanjima garantuje da će uspešno funkcionisati u eventualnom ratu. Posebno je važno postojanje i funkcionisanje centara za obaveštavanje i uzbunjivanje u opštinskim, regionalnim, pokrajinskim i republičkim zajednicama. Njihovo kadrovsko i tehničko osposobljavanje, zavisno od materijalnih mogućnosti opštine, regije, pokrajine i republike, važno je i stoga što ti centri u miru imaju posebnu ulogu i značaj za pravovremeno obaveštavanje i informisanje kako rukovodstva, tako i stanovništva prilikom elementarnih nepogoda, u vanrednim prilikama itd. Interes je oružanih snaga da se i neposredno angažuju u razvoju ovog sistema. Pozivanje vojnih obveznika i popuna materijalnih sredstava za potrebe oružanih snaga i njihov dolazak i dopremanje na mobilizacijska zborništa, što je u nadležnosti društveno-političkih zajednica, može se veoma racionalno i jevtino uvežbavati. Zbog teškoća u finansiranju ONO i DSZ ne bi trebalo izvoditi krupne mobilizacijske vežbe i provere, već bi trebalo uvežbavati pojedine segmente sistema kao, na primer, sistem za pozivanje vojnih obveznika, sredstva informisanja, ljudstvo za izvršenje mobilizacije itd.

U okviru sistema za pozivanje vojnih obveznika, koji je u nadležnosti društveno-političkih zajednica, neophodno je izdvojiti jedan deo vojnih obveznika, pre svega rezervnih starešina, čije pozivanje mora biti u nadležnosti ratne jedinice. Posebno je značajno da u jedinice brzo stignu vozači, rukovodioci posebnih ekipa – grupa za izvršenje mobilizacije itd. Dugogodišnja je praksa da mirnodopske komande neposredno pozivaju to ljudstvo u mobilizacijskoj uzbuni. Treba naglasiti potrebu maksimalne primene savremenih tehničko-tehnoloških dostignuća u mobilizacijskoj uzbuni i pozivanju rezervnog sastava. U tom pogledu trebalo bi više koristiti postojeće mirnodopske službe kao što su: pošte, gradski taksi, saobraćajna preduzeća itd.

Mobilizacija oružanih snaga i društva u svakom slučaju se mora oslanjati na postojeći sistem državnih organa i funkcija, kao i na radne organizacije. Tu se ništa ne bi smelo menjati dok se ne završi mobilizacija oružanih snaga. Na taj način mobilizacija se pojednostavljuje i racionalizuje, a razlika između mirnodopske i ratne organizacije i zadataka

postaje sve manja. U suprotnom, mobilizacija postaje obimnija i složenija.

Veoma je značajno i pitanje uređenja mobilizacijskih zborišta i u tu svrhu se odvajaju određena finansijska sredstva. Međutim, zbog nedostatka tih sredstava, odnosno zbog njihove upotrebe za važnije zadatke u oružanoj borbi, trebalo bi se više oslanjati na već uređene prostore i objekte, odnosno na postojeću infrastrukturu, kako oružanih snaga, tako i društveno-političkih zajednica i radnih organizacija. Najveći broj ratnih jedinica u slučaju mobilizacije nema potrebe da napušta mirnodopsku lokaciju i da narušava postojeću organizaciju, rukovođenje i komandovanje, veze itd., pa da ih ponovo organizuje na mobilizacijskom zborištu. Mislim da bi trebalo, i sa teorijskog i s praktičnog stanovišta, razmotriti mogućnost da se mobilizacija vrši tamo gde se jedinice i nalaze, gde imaju organizovane veze, gde su im materijalna sredstva i ljudstvo, gde mogu prihvatiti vojne obveznike, gde imaju povoljne uslove za razmeštaj i formiranje ratnih sastava itd. To bi se moglo razmotriti za najveći broj ratnih jedinica, posebno u manjim garnizonima i kasarnama, kao i za jedinice koje nemaju brojnu borbenu tehniku koja se, inače, u tim situacijama dislocira iz kasarne. Time bismo u velikoj meri rešili pitanje mobilizacijskih zborišta. To važi i za skladišta ratnih materijalnih rezervi. Mobilizacijska zborišta se ponekad određuju van rejona skladišta, što nije logično jer je iznošenje materijalnih sredstava iz skladišta složen zadatak za čije izvršenje je potrebno dosta vremena i ljudstva. Jedinice Teritorijalne odbrane se u svakom slučaju i svuda mogu formirati i organizovati u naseljenim mestima. Strah od napada neprijateljske avijacije nije opravdan jer se ne može očekivati da će njen cilj biti svaki grad i zaselak, svako skladište, budući da su i njene mogućnosti ograničene. Jasno je da će ciljevi njenog dejstva biti, pre svega, infrastruktura vazduhoplovstva i mornarice, centri veze i elektronskog izviđanja, fabrike namenske proizvodnje, aerodromi, luke, pristaništa itd. Urbanizacija zemlje i izgradnja mnogobrojnih objekata omogućavaju da se mobilizacijska zborišta za jedinice oružanih snaga oslanjaju na infrastrukturu, radi smeštaja u te objekte i zaštite ljudstva ne samo od atmosferskog uticaja i bolje organizacije veza i saobraćaja, nego i zato što će na taj način jedinica biti i najbolje maskirana od osmatranja i izviđanja neprijatelja sa zemlje i iz

vazdušnog prostora. Neopravdana su shvatanja da je neophodno mobilizacijska zborišta što više udaljiti od naselja. Naprotiv, njih treba »ugrađivati« u postojeću infrastrukturu.

OBUKA I UVEŽBAVANJE ZA IZVRŠENJE MOBILIZACIJE

U okviru priprema za mobilizaciju značajno mesto zauzimaju obuka i uvežbavanje za njeno izvršenje. Mobilizacijska obuka aktivnih starešina izvodi se delimično u toku tzv. osnovnog vojnog školovanja a težišno u komandama, štabovima, upravama, jedinicama i ustanovama, posebno s izvršiocima mobilizacije i ljudstvom koje izvršava posebne zadatke u sekcijama, grupama, ekipama itd. Međutim, obuka rezervnog sastava je nešto drukčija. Mobilizacijska obuka vojnika i rezervnih oficira počinje tek kad dođu u ratnu jedinicu, odnosno kad dobiju ratni raspored. Stoga težište u obuci rezervnog sastava treba da bude na uvežbavanju mobilizacijskih aktivnosti, a ne na proverama. Zato većinu mobilizacijskih vežbi treba izvoditi radi obučavanja rezervnih starešina i vojnih obveznika.

Provere mobilizacije trebalo bi da budu ređe, ali i kompleksnije, bez ikakvih ograničenja, kako bi se iskustva maksimalno iskoristila. Stoga bi trebalo smanjiti broj mobilizacijskih provera u JNA. Nisu neophodne krupne i skupe vežbe, proveravanja, već treba težiti racionalizaciji i proveravati pojedine segmente sistema mobilizacije. To važi i za obuku. Mobilizacijsko-taktičke vežbe treba izvoditi samo na nivou vojnih oblasti i Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu, uz obavezno učešće ekipa Generalštaba oružanih snaga, radi celovite analize stanja mobilizacijske gotovosti na kraju godine.

Posebno je značajno obučavanje izvršilaca mobilizacije, a naročito izvršilaca mobilizacije osnovnih taktičkih jedinica, tj. komandira četa – baterija i samostalnih vodova – odeljenja. Složenost mobilizacije osnovnih taktičkih jedinica najbolje ilustruje činjenica da komandir čete – baterije, odnosno samostalnog voda – odeljenja ima 27 dužnosti koje mora da obavi u toku mobilizacije, za razliku, recimo, od komandanta bataljona koji ima 18, komandanta brigade – puka 23, komandanta korpusa 11 itd. Očito je da su mobilizacija jedinice i njeno dovođenje u potpunu borbenu

gotovost, u kratkom vremenu, veoma odgovoran i složen zadatak čak i za iskusne aktivne starešine, a kamoli za rezervne oficire. Zato su pripreme i obuka neposrednih izvršilaca mobilizacije izuzetno značajno pitanje ukupne mobilizacijske gotovosti naših oružanih snaga.

RUKOVOĐENJE MOBILIZACIJOM

U svim doktrinarnim i drugim dokumentima odgovornost za izvršenje mobilizacije jasno je definisana. Poznato je da su nosioci celokupnih mobilizacijskih priprema i izvršenja mobilizacije društveno-političke zajednice, komande i štabovi oružanih snaga, organizacije udruženog rada i mesne zajednice. To se, ponekad, gubi iz vida pa se poslovi mobilizacije prenose na pojedina radna tela, koordinacione grupe, komisije itd. Stoga je potrebno razjasniti i razgraničiti nadležnosti i odgovornosti. Sve osnovne zadatke izvršavaju zakonom ovlašćeni i određeni organi, tj. predsedništva skupština društveno-političkih zajednica, komande jedinica – uprave ustanova itd. Određene zadatke i dužnosti imaju i organi za narodnu odbranu u skupštinama, izvršnim većima itd., kao i organi komandi i uprava. Tu odgovornost oni ne mogu preneti na radna tela, savete, komitete itd. Istina, u osnovama jedinstvenog sistema mobilizacije u SFRJ predviđeno je da se za obavljanje štapskih poslova operativnog i operativno-taktičkog karaktera u procesu planiranja, pripremanja i izvršenja mobilizacije u društveno-političkim zajednicama mogu obrazovati radna tela sastavljena od odgovarajućih organa i organizacija i predstavnika komandi, odnosno štabova oružanih snaga koji se mobilisu na određenoj teritoriji. To ne znači da su ta radna tela suvišna i da njihovo formiranje usložava izvršenje zadataka mobilizacije, ali bi, smatra se, bolje rešenje bilo da se operativni i operativno-taktički zadaci i obaveze u mobilizaciji izvršavaju preko državnih, društvenih i vojnih organa i da oni budu koordinatori mobilizacijskih priprema na teritoriji republike, odnosno pokrajine. Osnovni koordinator mobilizacijskih priprema je organ za narodnu odbranu, odnosno savet narodne odbrane određene društveno-političke zajednice, i nema potrebe da se formira posebno koordinaciono telo.

Posebno treba istaći odgovornost nadležnih organa u republikama i pokrajinama za koordinaciju priprema i izvršenje mobilizacije, a naročito za pravovremenu i kvalitetnu popunu ratnih jedinica koje se mobilisu na teritoriji republike, odnosno pokrajine, vojnim obveznicima i materijalnim sredstvima iz popisa. Isto tako su veoma značajne i njihove obaveze kad je reč o pozivanju rezervnog sastava, njihovom upućivanju u ratne jedinice i prenošenju signala za mobilizaciju. To važi i za nadležne organe u gradskim i regionalnim zajednicama i zajednicama opština i u opštinama. Određene obaveze u tom pogledu imaju i mesne zajednice, odnosno organi upravljanja, osnovne i druge organizacije udruženog rada, što nameće obavezu odgovarajućim organima oružanih snaga da s njima sarađuju.

Međutim, iskustva iz prakse pokazuju da najviše slabosti i nedostataka u pripremanju mobilizacije ima upravo u koordinaciji mobilizacijskih priprema između oružanih snaga i ostalih subjekata opštenarodne odbrane, što ukazuje na to da formirana koordinaciona tela nisu u svom radu postigla očekivane rezultate. Koordinacija pretpostavlja da svi subjekti u mobilizacijskim aktivnostima dobro poznaju probleme, svoje obaveze i nadležnosti. Bez toga nema dobre koordinacije. Stoga organi Generalštaba, komande i štabovi oružanih snaga moraju još upornije da insistiraju na koordinaciji mobilizacijskih priprema, jer se mobilizacija oružanih snaga vrši u okviru mobilizacije celog društva. Posebno nije dovoljno koordiniran rad na bezbednosnom obezbeđenju i borbenom osiguranju mobilizacije, kao ni preduzimanje mera moralno-političke, informativne i propagandne delatnosti. Kad je reč o koordinaciji priprema i izvršenja mobilizacije, treba istaći i to da nadležnost skupština, odnosno predsedništava društveno-političkih zajednica nije do sada bila dovoljno izražena i da se razvodnila prenošenjem na komitete za ONO i DSZ, savete za narodnu odbranu itd.

Radi kvalitetnijeg izvođenja mobilizacijske pripreme u mnogim ratnim jedinicama uvedena su formacijska mesta aktivnih vojnih lica (komandanti brigada i drugi). Takvo rešenje se u praksi pokazalo kao dobro i u mobilizacijskoj gotovosti tih jedinica postignuti su određeni rezultati. Posebno je značajno da se na ta formacijska mesta postavljaju školovane i sposobne starešine, jer oni nose deo tereta mobilizacijskih priprema. Pogrešno je mišljenje da na ta

formacijska mesta treba postavljati »isluženi« starešinski kadar.

Taj malobrojni aktivni starešinski kadar u ratnim jedinicama mora da animira mnogobrojni rezervni sastav, a pre svega ratne komande i štabove. Za ratne komande i štabove treba obezbediti smeštaj na mirnodopskim lokacijama, a rezervnim starešinama iz tih komandi omogućiti da u vreme koje njima odgovara rade poslove iz svoje nadležnosti u kasarni. Komande garnizona bi trebalo da tim komandama pružaju veću pomoć, za što se mogu više angažovati i penzionisane starešine. Treba naglasiti da je neophodno da kvalitativna svojstva aktivnih vojnih lica u ratnim komandama i štabovima, kao i u štabovima Teritorijalne odbrane i na radnim mestima u civilnom sektoru budu na istom nivou kao u jedinicama Jugoslovenske narodne armije. Pogrešna su shvatanja da je služba u Teritorijalnoj odbrani, partizanskim jedinicama i civilnim strukturama drugačija i manje složena od službe u Jugoslovenskoj narodnoj armiji. Svakako da bi bilo dobro da starešine (makar većina) obavljaju više raznovrsnih dužnosti na poslovima narodne odbrane u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, Teritorijalnoj odbrani i u civilnom sektoru. Tome bi u kadrovskoj politici trebalo težiti.

Vrlo bitan elemenat neophodan za uspešno izvršenje mobilizacije jeste kontrola priprema mobilizacije, koju u okviru svojih prava i obaveza izvršavaju nadležni organi, organizacije i zajednice. Uloga Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu kao najvišeg stručnog organa društva za tu oblast veoma je bitna. Na tom planu i inspekcija za pripreme civilnih struktura društva obavlja veoma značajan posao. Nema sumnje da su kontrola i pomoć organa Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu svim subjektima opštenarodne odbrane i društvene samozaštite veoma značajne za ukupne pripreme društva za mobilizaciju.

MORALNO-POLITIČKO OBEZBEĐENJE MOBILIZACIJE

Iako se pitanje moralno-političkog obezbeđenja mobilizacije razmatra kao poslednje u ovom radu, njegov značaj je prvorazredan. Posebno su značajne ocene odnosa svakog pojedinca prema mobilizaciji oružanih snaga i preduzimanje konkretnih vaspitnih mera radi razvijanja odgovor-

nosti radnih ljudi i građana, vojnih obveznika i obveznika radne i materijalne obaveze za izvršavanje ličnih i kolektivnih obaveza u toku priprema i izvršenja mobilizacije. S tim u vezi ima i slabosti koje se, pre svega, odnose na neopravdan nedolazak na vojne aktivnosti, neodgovornost pri dostavljanju podataka o promenama zdravstvenog i drugog stanja vojnih obveznika itd. Brojni su primeri neizvršavanja vojne obaveze nedolaskom vojnih obveznika na smotre, vojne vežbe i drugu obuku u ratnoj jedinici, zatim neredovnih prijava i odjava nastalih zdravstvenih promena i promena mesta stanovanja itd. Takvi propusti i neodgovorno ponašanje pojedinaca ili odgovornih organa ponekad se tolerišu, što može imati (i ima) negativne posledice za mobilizacijsku gotovost jedinica oružanih snaga i mobilizacijske pripreme društva uopšte. Jedna od mera u prevazilaženju tih slabosti mogla bi biti i rigoroznije zakonsko sankcionisanje povreda propisa, odnosno neizvršavanja propisanih obaveza.

*

Istorijsko iskustvo pokazuje da je mobilizacija veoma složena strategijska radnja prilikom koje može doći do stihijnosti i panike naročito ukoliko ljudi ne znaju postupke ni pravila ponašanja u tim situacijama. Preduslov za uspešno izvršenje mobilizacije jeste da svaki radni čovek i građanin, osnovna i druga organizacija udruženog rada, mesna zajednica i druge samoupravne organizacije i zajednice, društveno-političke i druge društvene organizacije, društveno-političke zajednice i njihovi organi znaju svoj zadatak i da ga u tom periodu izvršavaju smireno i planski. To je posebno značajno, recimo, za mobilizaciju u gradovima, za odvijanje saobraćaja u zemlji, održavanje veza itd. To su, inače, punktovi gde može doći do najvećeg ometanja planskog i organizovanog izvođenja mobilizacije društva i oružanih snaga. U mobilizaciji je verovatno najjednostavnije rešiti (i to je uglavnom već rešeno) pitanje vojnih obveznika. Ostaje, dakle, stanovništvo, ostaju milionske mase radnih ljudi i građana koji nemaju ratni raspored u oružanim snagama ili u organizacijama i organima koji nastavljaju da rade u ratu. A upravo se tu, na tom najširem odbrambeno-samozaštitnom planu, gubi ili dobija bitka za

uredno izvršenje mobilizacije i brz prelazak zemlje na ratno stanje.

Iako je u ovom radu pretežno razmatrana mobilizacija oružanih snaga, nijednog trenutka se ne sme izgubiti iz vida da je mobilizacija oružanih snaga sastavni deo ukupne mobilizacije društva i da se jedna bez druge ne mogu uspešno izvršiti. Stoga se sva pitanja o kojima je prethodno bilo reči moraju sagledavati i u kontekstu celine mobilizacije u našem konceptu opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

S U M M A R Y

ON MOBILIZATION OF THE ARMED FORCES

In the total national defence and social self-protection concept, i.e. within the framework of the total national defence war strategy, mobilization is a very complex strategic procedure, much more difficult to accomplish than in countries where only a small portion of the war organization armed forces is mobilized. Our concept of defence makes possible that we can keep relatively small peacetime forces, and develop in war a numerous, millions of men strong Army. The strategic disposition and combat readiness of the peacetime portion of our armed forces, of the YPA in particular, makes possible our fixing different lengths of time for mobilization of different war organization units, depending on their locations and on their estimated times of engagement in combat operations. Mobilization of the entire armed forces must be synchronized with abilities of the peacetime organization Yugoslav People's Army to withhold the forces of the aggressor. Therefore the accent in engagement of the peacetime armed forces must be placed on combat operations for resisting the main forces of the aggressor along the front, and in areas where he would land his airborne forces, or in the air and at sea. They would thus protect the mobilization process of the war organization armed forces, mainly manned by the reserves, also the mobilization of society as a whole.

Mobilization of the armed forces is by the total national defence and social self-protection doctrine a part of the overall mobilization of society for its shifting to work in wartime conditions. Because of the participation of numerous factors in its preparation and execution, mobilization is a socialized system. All issues and matters of mobilization of the armed forces, specifically of war replenishments, waning and alerting, preparation of mobilization rally points and areas, conducting the mobilization, and the like, must be therefore seen and assessed within the framework of the overall mobilization process in the total national defence strategy.

R É S U M E

SUR LA MOBILISATION DES FORCES ARMEES

D'après la conception de défense populaire généralisée et d'autoprotection sociale, soit la stratégie de la guerre défensive populaire généralisée, la mobilisation constitue une activité stratégique fort complexe et plus difficile à faire que dans les pays connus pour leur mobilisation des forces armées de guerre moins généralisée. Notre conception de défense rend possible d'avoir des forces armées aux effectifs relativement peu nombreux en temps de paix et de développer en temps de guerre une armée nombreuse qui se compte par millions. Le déploiement stratégique et la capacité de combat des forces armées en temps de paix, avant tout celles de l'APY, rendent possible une articulation successive du temps de mobilisation selon leur localisation et en fonction de l'estimation de temps de leur utilisation dans les actions de combat. Du point de vue temporel la mobilisation de l'ensemble des forces armées doit être coordonnée avec les potentiels de l'Armée populaire yougoslave en temps de paix de s'opposer avec succès aux forces de l'agresseur. C'est pourquoi, les forces armées en temps de paix doivent être engagées essentiellement dans les actions de combat ayant pour but de s'opposer à la force principale de l'agresseur sur le front et dans les régions visées par les forces aéroportées, c'est-à-dire dans l'air et sur les eaux. C'est ainsi qu'elles protègent la mobilisation des forces armées de guerre, faite essentiellement par les cadres de réserve, et celle de la société prise dans son ensemble.

D'après la doctrine de défense populaire généralisée et d'autoprotection sociale, la mobilisation des forces armées fait partie intégrante de la mobilisation totale de la société en vue de passer au régime du temps de guerre. Par le nombre des sujets participant à ses préparatifs et à son accomplissement, elle représente un système de mobilisation socialisé. C'est pourquoi, toutes les questions du domaine de la mobilisation des forces armées, notamment celles du renouvellement des effectifs de guerre, du système d'alerte, d'établissement des lieux de mobilisation, de la direction de la mobilisation, etc. doivent être envisagées dans le contexte de la mobilisation prise dans son ensemble selon la stratégie de la guerre défensive populaire généralisée.

Р Е З Ю М Е

О МОБИЛИЗАЦИИ ОРУЖЕННЫХ СИЛ

В концепции всенародной обороны и общественной самозащиты, т.е. в стратегии всенародной оборонительной войны, мобилизация является весьма сложным стратегическим действием, которое гораздо труднее выполнить, чем в странах, которые мобилизуют только меньшую часть вооруженных сил военного времени. Наша концепция обороны преосуществляет нам возможность иметь относительно небольшие вооруженные силы мирного времени и в случае войны развертывать многочисленную, миллионную армию. Стратегический распорядок и боеготовность части вооруженных сил мирного времени, прежде всего ЮНА, допускают, чтобы время для мобилизации частей и подразделений было различным, что зависит от их

места нахождения и времени, предусмотренного для их использования в боевых действиях. Мобилизация совокупных вооруженных сил должна быть согласованной по времени с возможностями Югославской народной армии мирного времени оказывать успешное сопротивление силам агрессора. Поэтому вооруженные силы мирного времени в первую очередь должны привлекаться к боевым действиям, целью которых является борьба против главных сил агрессора на фронте и в воздушном пространстве, т.е. в воздушном пространстве и на акватории. Этим они прикрывают мобилизацию вооруженных сил военного времени, которую главным образом совершает запасной состав, и мобилизацию общества в целом.

Мобилизация вооруженных сил в доктрине всенародной обороны и общественной самозащиты является составной частью совокупной мобилизации общества для перехода на военные условия. Учитывая количество субъектов, участвующих в ее подготовке и выполнении, она представляет собой обобщественную систему мобилизации. Поэтому все вопросы мобилизации вооруженных сил, в частности пополнения военного времени, тревоги, оборудования мобилизационных сборных пунктов, управления мобилизацией и пр. необходимо рассматривать в контексте целостности мобилизации в стратегии всенародной оборонительной войны.